

LTO-Internationale melkprijsvergelijking

2007

*prezzi di latte • melkprijzen • prix du lait
milch preise • mjölk priser • milk prices • maelk priser*

COLOFON

Uitgave

LTO Nederland
Vakgroep Melkveehouderij
Postbus 29773, 2502 LT Den Haag
www.lto.nl

juli 2008

In samenwerking met

European Dairy Farmers
c/o German Agricultural Society (DLG)
Eschborner Landstrasse 122,
D-60489 Frankfurt a.M. Duitsland
telefoon (+ 49) 69 24 788 312
e-mail d.mirbach@dlg.org
www.dairyfarmer.net

Vormgeving omslag

Willemijn de Lint, Haarlem

Bestellingen

Het rapport en de Engelstalige versie
kunnen worden gedownload via
www.milkprices.nl of besteld worden via:
telefoon (+ 31) 79 3681506
e-mail j.a.hulst@pz.agro.nl

© Overname van tekst is toegestaan met
bronvermelding: LTO-Internationale
melkprijsvergelijking, www.milkprices.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Inleiding en leeswijzer	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Leeswijzer	4
2. Melkrijzen 2007	5
2.1 Melkrijzervergelijking.....	5
2.2 Zuivelmarkt:	6
3. Melkrijzontwikkeling	8
3.1 Ontwikkeling melkrijzen 1999 t/m 2007	8
3.2 Ontwikkeling voerschatmelkrijzen 2008	10
4. Zuivelondernemingen en toelichting berekende melkrijzen	12
4.1 Keuze zuivelondernemingen	12
4.2 Toelichting per zuivelonderneming	12
Bijlage 1 Doel en gehanteerde methode	17
Bijlage 2 Overige informatie	18

Voorwoord

Ik schrijf dit voorwoord na een paar weken waarin de discussie over melkprices nadrukkelijk in de belangstelling is geweest. Acties van melkveehouders hebben laten zien dat er zorg is over de ontwikkeling van melkprices. Mijn conclusie is dat de melkprices uit de markt moeten komen en sterk kunnen fluctueren. In dat opzicht is de melkpricesvergelijking in toenemende mate een interessant instrument.

Het jaar 2007 is een boeiend melkpricesjaar. Na een aantal jaren van dalingen ging de aan melkveehouders uitbetaalde melkprices in het najaar ineens fors omhoog. Dit leidde tot een stijging van het jaargemiddelde van bijna €0,04 per kg. Het leidde ook tot een verschuiving tussen de verschillende ondernemingen in de ranglijst. Met name Franse zuivelondernemingen zakten door hun melkpricesystematiek naar de onderste regionen. Het Belgische Milcobel en de Ierse ondernemingen Glanbia en Kerry profiteerden eerder dan andere ondernemingen van de prijsstijgingen op de zuivelmarkt door hun productpakket. Ook dit soort verschillen moet worden meegewogen in de beoordeling van de resultaten van de verschillende bedrijven.

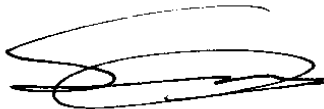
Het blijft belangrijk de resultaten over een langere periode te bezien. In dit rapport staan dan ook niet alleen de melkprices van 2007, maar ook de gemiddeld uitbetaalde prijzen over 1999 t/m 2007.

De toekomst is onzeker. Zo laten de eerste maanden van 2008 een heel ander beeld zien. Weliswaar zijn de voorschotprices nog steeds hoger dan vorig jaar, maar met een dalende tendens. Volgend jaar zullen we zien wat dit voor de uitbetaalde prijzen in 2008 heeft betekend.

Na een evaluatie is besloten de melkpricesvergelijking de komende vier jaar opnieuw voort te zetten, waarbij het aantal zuivelondernemingen wordt uitgebreid.

Ik denk dat met deze melkpricesvergelijking een nuttige bijdrage wordt geleverd aan het transparant maken van de in de EU uitbetaalde melkprices.

Graag wil ik de European Dairy Farmers en de deelnemende melkveehouders in de EU bedanken voor hun medewerking aan dit onderzoek.

Siem-Jan Schenk
Voorzitter vakgroep LTO Melkveehouderij

1. Inleiding en leeswijzer

1.1 Inleiding

In opdracht van de vakgroep Melkveehouderij van LTO Nederland wordt maandelijks de LTO Internationale melkprijsvergelijking gepubliceerd (www.milkprices.nl). Dit is een vergelijking van de door grote Europese zuivelondernemingen uitbetaalde melkprijzen en gebeurt in samenwerking met de European Dairy Farmers (EDF). EDF verzamelt de melkprijsgegevens. De berekeningen worden uitgevoerd door het Productschap Zuivel (PZ).

Bij de gekozen methode wordt berekend welke prijs een melkveehouder zou ontvangen, wanneer de melk met een bepaalde samenstelling, kwaliteit en hoeveelheid geleverd zou zijn aan de verschillende zuivelondernemingen.

In dit rapport wordt uitgegaan van melk met standaard:

- 4,2% vet;
- 3,4% eiwit;
- Kiemgetal 24.999 per ml;
- Celgetal 249.999 per ml;
- Jaarleverantie van 500.000 kg.

De prijzen zijn exclusief BTW, af boerderij en inclusief nabetaling.

Benadrukt moet worden dat het géén vergelijking is van de gemiddeld uitbetaalde melkprijzen. De gemiddeld door een zuivelonderneming uitbetaalde melkprijs is afhankelijk van de werkelijke samenstelling, kwaliteit, hoeveelheid etc van de geleverde melk. Ook kunnen op basis van de uitbetaalde melkprijzen geen conclusies worden getrokken over de prestaties van de ondernemingen. Immers, bij de beoordeling hiervan spelen veel meer factoren dan alleen de melkprijs een rol.

Na afloop van ieder kalenderjaar wordt een rapport gepresenteerd met de berekende melkprijzen voor het desbetreffende jaar. Dit jaarlijkse rapport verschijnt wanneer ook de nabetalingen over het voorgaande boek-/kalenderjaar bekend zijn en dus verwerkt kunnen worden in de berekende melkprijzen. In deze publicatie staan de berekende melkprijzen voor het kalenderjaar 2007.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de uitkomsten van de melkprijsvergelijking 2007 (2.1), gevolgd door een beschrijving van de ontwikkelingen op de zuivelmarkt (2.2). Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 informatie over de melkprijzen vanaf de start van de melkprijsvergelijking in 1999 t/m 2007 weergegeven (3.1) gevolgd door informatie over de ontwikkeling van de melkprijzen in het lopende jaar (3.2).

In hoofdstuk 4 wordt een toelichting gegeven op de keuze van de zuivelondernemingen (4.1) en staat nadere informatie over de melkprijsberekening per zuivelonderneming (4.2).

In de bijlagen wordt het doel en de gehanteerde methode beschreven (bijlage 1) en worden de achterliggende cijfers vermeld (bijlage 2).

2. Melkprijzen 2007

2.1 Melkprijvergelijking

In 2007 zijn de melkprijzen berekend van vijftien Europese zuivelondernemingen. De gemiddelde, berekende melkprijs van deze ondernemingen was in 2007 €32,26 per 100 kg standaardmelk¹. Dit is €3,83 per 100 kg, ofwel 13,5% meer dan in 2006.

Tabel 1 Melkprijzen 2007 en 2006

In euro per 100 kg standaardmelk (exclusief BTW en inclusief nabetalingsen)

	2007	rang	2006	rang	2007-2006	2007/2006	nationale valuta 1)
Hämeenlinnan O. (FIN)	37,61	1	36,03	1	1,58	4,4%	
Milcobel (B)	35,37	2	28,33	8	7,05	24,9%	
Glanbia (IRL)	34,13	3	27,70	12	6,43	23,2%	
Friesland Foods (NL)	33,61	4	28,73	5	4,89	17,0%	
Humana (D)	33,54	5	27,76	11	5,77	20,8%	
Campina (NL)	33,16	6	28,56	7	4,60	16,1%	
Kerry Agribusiness (IRL)	32,70	7	26,14	14	6,56	25,1%	
Nordmilch (D)	32,15	8	27,15	13	5,00	18,4%	
Danone (F)	31,82	9	29,51	2	2,31	7,8%	
Arla Foods (DK)	31,70	10	28,80	4	2,90	10,1%	9,9%
Bongrain (F)	30,68	11	28,81	3	1,87	6,5%	
Lactalis (F)	30,48	12	28,70	6	1,78	6,2%	
Sodiaal (F)	29,91	13	27,86	10	2,06	7,4%	
Dairy Crest (VK)	29,70	14	27,97	9	1,73	6,2%	6,5%
First Milk (VK)	27,34	15	24,40	15	2,94	12,1%	12,4%
Gemiddeld	32,26		28,43		3,83	13,5%	
Fonterra (NZ)	26,25		17,28		8,97	51,9%	48,1%
USA class III	32,12		23,47		8,65	36,9%	45,2%

1) Gecorrigeerd voor wisselkoerseffecten. Voor niet-euro landen worden de maandelijkse melkprijzen omgerekend naar euro's/100 kg op basis van de gemiddelde koers in de desbetreffende maand.

Melkprijzen

De uitkomsten van de melkprijvergelijking 2007 zijn zeer verrassend. De melkprijzen zijn voor het eerst sinds jaren gestegen en er hebben zich opvallende verschuivingen voorgedaan in de rangorde van de zuivelondernemingen.

De melkprijstijging was niet alleen onverwacht, maar ook ongekend groot. Voor de meeste zuivelondernemingen zijn de berekende melkprijzen in het laatste kwartaal van 2007 nog nooit zo hoog geweest sinds de start van de melkprijvergelijking in 1999. Omdat de melkprijzen pas vanaf april zijn gaan stijgen, heeft de gemiddelde melkprijs van de Europese zuivelondernemingen over geheel 2007 het recordniveau van 2001 toch niet gehaald (zie paragraaf 3.1).

Oorzaak van de hogere melkprijzen was de bijzonder goede marktsituatie in 2007. Hoewel alle Europese zuivelondernemingen hiervan hebben geprofiteerd, zijn de verschillen in melkprijstijging groot. Deze stijging varieert van ruim 4% voor het Finse Hämeenlinnan Osuusmeijeri tot 25% voor het

¹ In dit rapport wordt uitgegaan van standaardmelk met 4,2% vet, 3,4% eiwit en een kiemgetal van 24.999 per ml, een celgetal van 249.999 per ml en een jaarleverantie van 500.000 kg. Tenzij anders vermeld, zijn de melkprijzen exclusief BTW, af boerderij en inclusief nabetalingsen. Zie ook bijlage 1 voor een nadere toelichting op de gehanteerde methode.

lerse Kerry. Als gevolg van deze verschillen ziet de rangorde van bedrijven er in 2007 heel anders uit dan in 2006 en voorgaande jaren.

De berekende melkprijzen van het Belgische Milcobel (+ 24,9%) en de Ierse zuivelondernemingen Kerry (+25,1%) en Glanbia (+23,2%) zijn het meest gestegen. Hierdoor staat Milcobel in 2007 met €35,37 per 100 kg op nummer 2 gevolgd door het Ierse Glanbia met €34,13 op nummer 3. In voorgaande jaren waren de Ierse melkprijzen na de Britse veelal de laagste binnen de melkprijsvergelijking.

Als gevolg van de relatief geringe melkprijsstijgingen zijn de Franse ondernemingen flink gedaald in de rangschikking. De berekende melkprijzen van de Franse ondernemingen variëren tussen de €29,91 (Sodiaal) en €31,82 per 100 kg (Danone) en liggen daarmee onder het gemiddelde van alle zuivelondernemingen. Een mogelijke verklaring hiervoor is de in Frankrijk gehanteerde melkprijsystematiek, waardoor een verhoging van de opbrengstprijzen van zuivelproducten pas later doorwerkt in de melkprijzen. Zo liggen de berekende melkprijzen van de Franse zuivelondernemingen in het 1^e en 2^e kwartaal 2008 op het hoogste niveau sinds de start van de melkprijsvergelijking.

De berekende melkprijs van het Finse Hämeenlinnan Osuusmeijeri is het minst gestegen, maar toch staat deze onderneming met een melkprijs van €37,61 ook in 2007 weer bovenaan. Deze geringe prijsstijging bevestigt het beeld, dat de Finse melkprijs min of meer onafhankelijk is van de uitbetaalde melkprijzen in de overige landen.

De melkprijzen van de Duitse zuivelondernemingen Humana Milchunion (+20,8%) en Nordmilch (+18,4%) en de Nederlandse ondernemingen Friesland Foods (+17,0%) en Campina (+16,1%) zijn meer gestegen dan gemiddeld.

De melkprijzen van de Britse ondernemingen First Milk en Dairy Crest en het Deens/Zweedse Arla Foods zijn met respectievelijk 12,1%, 6,2% en 10,1% minder gestegen dan gemiddeld. Door de daling van het Britse pond ten opzichte van de euro zijn de Britse melkprijzen uitgedrukt in nationale valuta iets meer gestegen, namelijk met 6,5% (Dairy Crest) en 12,4% (First Milk). Met een melkprijs van €27,34 per 100 kg sluit First Milk ook in 2007 de ranglijst.

De berekende melkprijs van Arla Foods (€31,70 per 100 kg) ligt in 2007 voor het eerst onder het gemiddelde van alle ondernemingen. Arla heeft relatief laat, pas na de zomer, de uitbetaalde melkprijzen verhoogd. Aan het eind van het jaar ontvingen de melkveehouders een 40% hogere melkprijs dan aan het begin van 2007.

Hoewel er binnen Europa met 13,5% sprake is van een "record" stijging, steekt dit nog schril af tegen de ontwikkeling van de melkprijzen in de Verenigde Staten en Nieuw Zeeland (Fonterra). Melkveehouders in deze landen ontvingen in 2007 - berekend in nationale valuta - een bijna 50% hogere melkprijs, namelijk een stijging van 48,1% voor Fonterra en 45,2% voor de VS. Voor de melkveehouders in de Verenigde Staten en Nieuw-Zeeland was de melkprijs in het afgelopen jaar - uitgedrukt in nationale valuta - een record.

2.2 Zuivelmarkt

De combinatie van een aantrekkende internationale vraag, een terugval in de productie en het ontbreken van voorraden heeft in 2007 op zowel de internationale als op de interne EU-markt geleid tot een ongekende stijging van het prijspeil van zuivelproducten.

Vanaf begin 2007 stegen de prijzen voor de basisproducten melkpoeder en boter gestaag. Dit was in feite een voortzetting van de trend, die al in het laatste kwartaal van 2006 was begonnen. Was er in het eerste kwartaal van 2007 nog sprake van een geleidelijke prijsstijging, vanaf het tweede kwartaal vlogen de prijzen voor vol en mager melkpoeder omhoog om hun hoogtepunt te bereiken in september 2007.

Terwijl in het verleden de prijzen op de wereldmarkt altijd duidelijk onder het EU-niveau lagen, ontwikkelden deze zich dusdanig krachtig dat in de loop van 2007 het EU-niveau werd overschreden. Daarmee werden deze wereldmarktprijzen de drijvende kracht achter de EU-prijsstijging. Dit is des te

opmerkelijker aangezien de exporthandel te kampen had met een gestaag dalende koers van de Amerikaanse dollar.

De ontwikkelingen voor de basiszuivelproducten hebben ook een positieve invloed gehad op de markten voor zuivelproducten met meer toegevoegde waarde. Immers de opbrengstprijzen voor boter en mager melkpoeder bieden een soort bodem in de markt. Indien andere bestemmingen van de melk minder opleveren dan zal het melkaanbod voor deze bestemmingen afnemen, tenzij ook hier de prijzen stijgen. Dat deze prijzen later stijgen komt doordat bij producten als kaas, dagverse zuivel en ingrediënten met contracten wordt gewerkt variërend van enkele maanden tot een jaar. De prijsaanpassingen worden vertraagd doorberekend in nieuwe verkoopcontracten met afnemers. Zo begon pas vanaf juni de kaasprijs aan een inhaalslag en wist in een paar maanden tijd ook een forse winst te boeken.

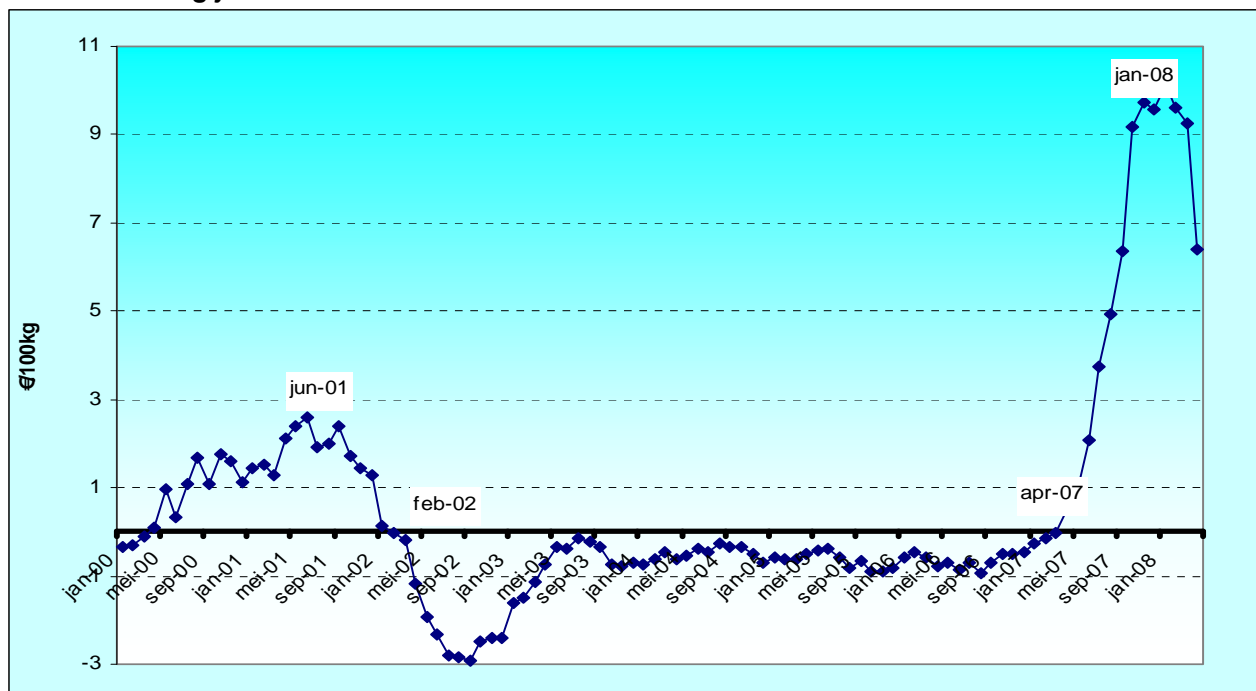
In de loop van het laatste kwartaal van 2007 was de markt voor basiszuivelproducten over zijn hoogtepunt heen. Op de wereldmarkt voor melkpoeder kwam meer aanbod los vanuit Amerika en Oceanië, terwijl tegelijkertijd op de interne EU-markt de vraag vanuit de kalvermelkindustrie terugviel. Daarnaast had de hoge eiwitprijs een toename van de productie van mager melkpoeder uitgelokt, waardoor de prijs geleidelijk onder druk kwam. Ook de botermarkt raakte door de hoge prijzen in onbalans. Dit resulteerde in een geleidelijke, maar forse prijsdaling voor melkpoeder en boter. Sinds maart/april 2008 liggen de noteringen van boter en mager melkpoeder weer onder het niveau van het jaar daarvoor. Wel is een eind gekomen aan de daling en zijn vanaf mei/juni deze noteringen weer iets gestegen. Eind juni liggen de noteringen voor boter en mager melkpoeder overigens nog steeds op een hoger niveau dan in 2006. De kaasrijzen zijn in 2008 ook wel gedaald, maar waren in eind juni nog steeds ongeveer 30% hoger dan in voorgaande jaren.

3. Melkprijsontwikkeling

3.1 Ontwikkeling melkrijzen 1999 t/m 2007

Voor het eerst in vele jaren zijn de melkrijzen in de EU in 2007 gestegen. Dit blijkt uit grafiek 1, waarin per maand het verschil is aangegeven met de gemiddelde voorschotmelkrijzen van alle ondernemingen ten opzichte van een jaar eerder.

Grafiek 1 *Ontwikkeling gemiddelde voorschotmelkrijzen ten opzichte van dezelfde maand vorig jaar*

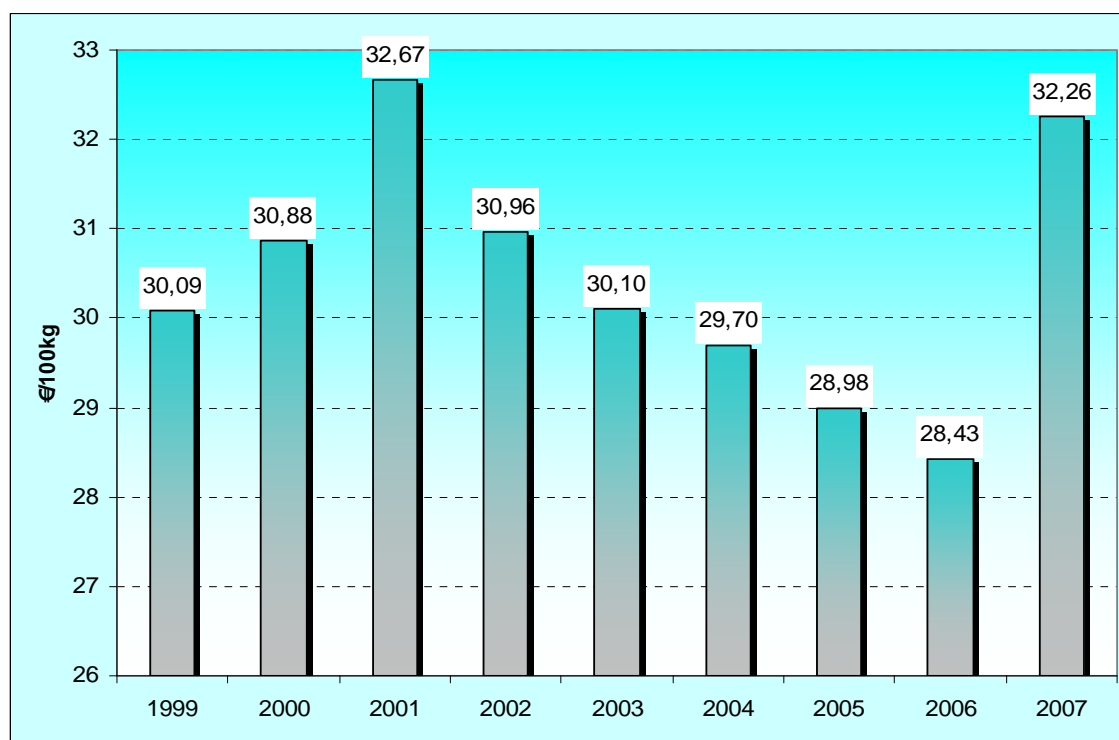

Uit de grafiek 1 blijkt, dat de voorschotmelkrijzen vanaf april 2000 tot en met januari 2002 stegen (positief verschil met vorig jaar) en het verschil een maximum bereikte van € 2,61 per 100 kg in juni 2001.

Vanaf februari 2002 is het verschil met vorig jaar negatief en zijn de melkrijzen dus steeds gedaald. Na eerst een vrij forse daling - niet onlogisch gezien de relatief hoge melkrijzen in 2001 - was de afname in de jaren daarna zeer geleidelijk. Het verschil met vorig jaar was iedere maand minder dan € 1,00 per 100 kg. De grote ommekeer kwam in het voorjaar van 2007. Na een periode van 5 jaar met dalende melkrijzen was er in april 2007 voor het eerst weer sprake van een stijging van de voorschotmelkrijzen. Bovendien was deze stijging vanaf de zomer opvallend groot. Uiteindelijk was in januari 2008 het prijsverschil met vorig jaar maximaal, namelijk € 10,12 per 100 kg.

Ondanks de enorme prijsstijging heeft de berekende gemiddelde melkrijzen in 2007 het niveau van 2001 niet kunnen overtreffen. Uit grafiek 2 blijkt, dat de gemiddelde melkrijzen in 2007 de op één na hoogste was sinds 1999.

Grafiek 2 Gemiddelde melkrijzen 1999 tot en met 2007

De gemiddelde melkrijzen van alle ondernemingen in de jaren 1999 t/m 2007 is € 30,45 per 100 kg. Deze varieert tussen € 35,63 voor het Finse Hämeenlinnan Osuusmeijeri en € 26,05 per 100 kg standaardmelk voor het Britse First Milk (zie tabel 2).

Tabel 2 Gemiddelde melkrijzen 1999 t/m 2007 per onderneming

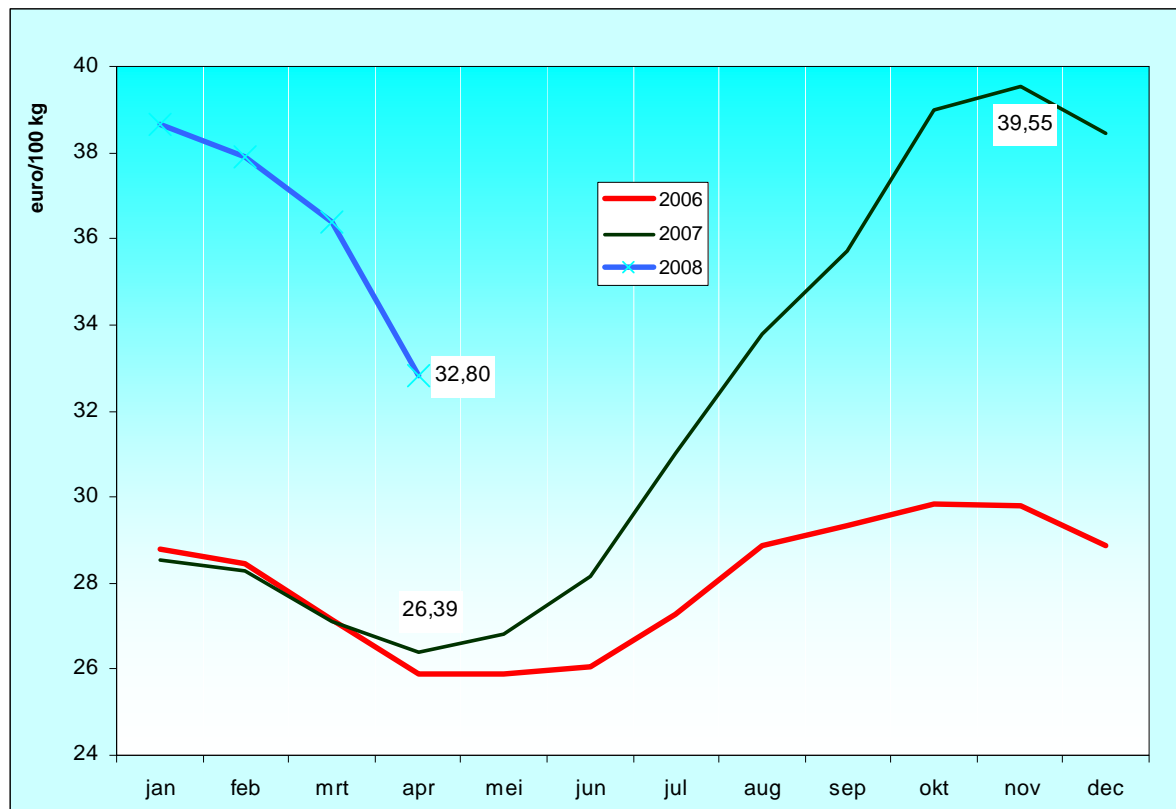
	gem. 1999-2007
Hämeenlinnan O.	35,63
Arla Foods DK	31,37
Danone	31,28
Friesland Foods	31,24
Campina	31,13
Lactalis	31,00
Bongrain	30,93
Milcobel	30,89
Sodiaal	30,61
Humana	30,36
Glanbia	30,04
Nordmilch	29,31
Kerry Agribusiness	28,79
Dairy Crest (vanaf jan 06, daarvoor Arla UK)	28,13
First Milk	26,05
Gemiddeld	30,45
Fonterra	17,87
USA	28,93

Wanneer de twee ondernemingen met de hoogste respectievelijk de laagste melkrijzen worden weggelaten, blijkt uit tabel 2 dat de melkrijzen relatief dicht bij elkaar liggen met een verschil van € 3,24 per 100 kg ofwel zo'n 10%.

3.2 Ontwikkeling voorschotmelkprijzen 2008

Dat de zuivelmarkt over het hoogtepunt heen is, komt ook tot uitdrukking in de ontwikkeling van de voorschotmelkprijzen in 2008 (zie grafiek 3).

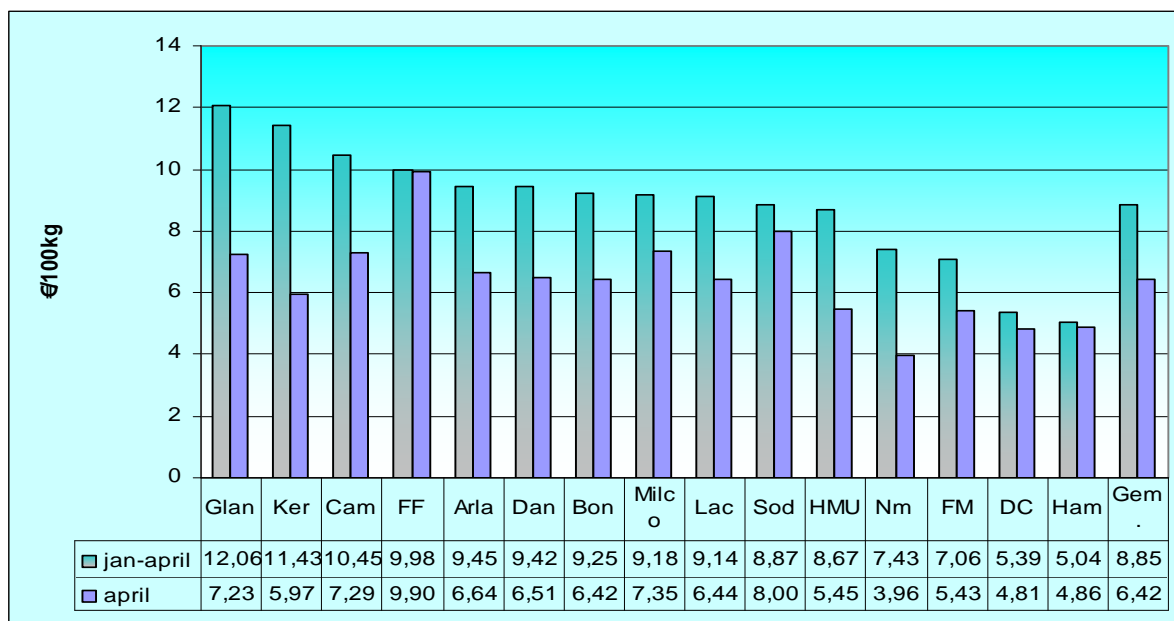
Grafiek 3 Ontwikkeling gemiddelde maandelijkse voorschotmelkprijs vanaf januari 2006

Na de piek in november 2007 (€ 39,55 per 100 kg standaardmelk) daalde het gemiddelde van de berekende voorschotmelkprijzen van de alle zuivelondernemingen. Desondanks liggen de voorschotmelkprijzen gemiddeld nog veel hoger dan vorig jaar. In april 2008 was het verschil met het voorgaande jaar nog € 6,42 per 100 kg standaardmelk. Wel neemt dit verschil af en varieert de afname per zuivelonderneming.

In grafiek 4 is per zuivelonderneming aangegeven hoe de (rekenkundig) gemiddelde melkprijs van de maanden januari t/m april 2008 zich verhoudt ten opzichte van dezelfde periode in 2007. Om te laten zien dat het verschil met vorig jaar afneemt, is de ontwikkeling van de melkprijs van april 2008 ten opzichte van april 2007 ook vermeld.

Grafiek 4 Ontwikkeling voorschotmelkprijzen per zuivelonderneming 2008 ten opzichte van dezelfde periode in 2007

Gemiddeld liggen de berekende voorschotmelkprijzen in de periode januari t/m april 2008 € 8,85 per 100 kg hoger dan in dezelfde periode vorig jaar. In april 2008 is dit verschil "nog maar" € 6,42. Dit komt omdat, met uitzondering van Friesland Foods, Arla, Hämeenlinnan Osuusmeijeri en de Britse ondernemingen, alle ondernemingen begin 2008 hun vet- en eiwitprijzen en/of basisprijzen hebben verlaagd.

De berekende melkpijzdaling van Arla is een gevolg van de introductie van een zomerheffing met ingang van april 2007 en de Britse berekende melkprijzen zijn mede gedaald als gevolg van de daling van het Britse pond ten opzichte van de euro. De melkprijs van Friesland Foods is iets gedaald als gevolg van een wijziging in de verhouding tussen vet- en eiwitwaardering.

Hoewel de voorschotmelkprijzen in de eerste maanden van 2008 fors zijn gedaald, zijn de marktvooruitzichten voor de komende jaren positief. De verwachting is dat de melkprijzen de komende jaren gemiddeld op een hoger niveau zullen blijven dan in voorgaande jaren. Wel zullen de melkprijzen meer gaan schommelen.

4. Zuivelondernemingen en toelichting berekende melkprijzen

4.1 Keuze zuivelondernemingen

Gekozen is om de melkprijzen te vergelijken van grote en regionaal verspreide Europese zuivelondernemingen. Van de vijftien zuivelondernemingen in de melkprijsvergelijking behoren acht tot de wereld top 20. Dit zijn de vetgedrukte ondernemingen in tabel 3.

Tabel 3 Grootste zuivelconcerns in de wereld

	Concern	Land	Omzet (€ miljard)
1	Nestlé	Zwitserland	16,9
2	Danone	Frankrijk	10,2
3	Lactalis	Frankrijk	9,6
4	Friesland en Campina	Nederland	8,8
5	Dairy Farmers of America	USA	8,1
6	Dean Foods	USA	7,6
7	Fonterra	Nieuw Zeeland	7,6
8	Arla Foods	Denemarken/Zweden	6,4
9	Kraft Foods	USA	4,7
10	Unilever ¹	Nederland/VK	4,4
11	Parmalat	Italië	3,5
12	Bongrain	Frankrijk	3,4
13	Saputo	Japan	3,3
14	Land O'Lakes	USA	3,1
15	Meiji Dairies	Japan	3,0
16	Morinaga Milk Industry	Japan	2,8
17	Schreiber Foods ¹	USA	2,4
18	Nordmilch	Duitsland	2,3
19	Dairy Crest	VK	2,3
20	Müller	Duitsland	2,2

Bron: Rabobank International 2008 (omzet 2007 + (voorgenomen) fusies en acquisities in 2008)

¹⁾ Schatting

4.2 Toelichting per zuivelonderneming

Finland (Hämeenlinnan Osuusmeijeri)

De Finse coöperatie Hämeenlinnan Osuusmeijeri is met een jaarlijkse melkaanvoer van circa 100 miljoen liter (circa 4% van de Finse melkplas) een relatief kleine onderneming. Hämeenlinnan Osuusmeijeri is opgenomen in de melkprijsvergelijking als alternatief voor het grote Valio, dat jaarlijks 2 miljard kg ofwel 90% van de Finse melk verwerkt. Van Valio zijn tot dusver geen melkprijsgegevens beschikbaar, terwijl de door Hämeenlinnan Osuusmeijeri uitbetaalde melkprijs zeer weinig afwijkt van de melkprijs van Valio.

De melk van Hämeenlinnan Osuusmeijeri wordt afgezet via de op één na grootste Finse zuivelonderneming Arla Ingman Foods, zo genoemd sinds het Deens/Zweedse Arla 30% van de aandelen van dit bedrijf heeft gekocht met een optie tot 100% binnen drie jaar.

Hämeenlinnan Osuusmeijeri heeft over 2007 een nabetaling uitgekeerd van €0,04 per liter (2006: €0,035). Deze nabetaling is niet gecorrigeerd, noch voor het tijdstip van uitbetaling noch voor het door de leden in de onderneming geïnvesteerde vermogen. Reden hiervoor is dat de leden-melkveehouders een marktconforme rentevergoeding krijgen over de nabetaling en over het geïnvesteerde vermogen.

België (Milcobel)

Milcobel is de grootste Belgische zuivelcoöperatie, die jaarlijks zo'n 1 miljard kg melk verwerkt (circa 1/3 van de totale melkaanvoer in België). Milcobel heeft over 2007 een nabetaling gedaan van €0,40 per 100 liter. Per 100 kg standaardmelk en gecorrigeerd voor het tijdstip van uitbetaling is dit €0,37 per 100 kg (2006: €0,19).

Ierland (Kerry en Glanbia)

De Ierse ondernemingen Glanbia plc en Kerry plc zijn beide beursgenoteerde ondernemingen. Wel bezit de coöperatie Glanbia Co-operative Society Limited een meerderheid (54,7%) van de aandelen van Glanbia. Door Glanbia werd in 2007 in totaal 4,1 miljard kg melk verwerkt, waarvan 1,4 miljard kg in Ierland werd aangevoerd en 1,9 miljard in de Verenigde Staten. Kerry verwerkt ongeveer 0,9 miljard kg melk. Gezamenlijk verwerken Glanbia en Kerry ruim 40% van de melkaanvoer in Ierland.

De Ierse ondernemingen hanteren verschillende melkprijzen afhankelijk van de vraag of de aangevoerde melk wordt verwerkt tot industriële producten of jaarrond in verse consumptie-melkproducten. 90% van de melk wordt uitbetaald als industriemelk. In de melkprijzevergelijking wordt uitgegaan van de melkprijzen voor deze industriemelk. Glanbia en Kerry hebben over 2007 geen nabetalingen verricht.

Nederland (Friesland Foods en Campina)

Friesland Foods en Campina verwerken gezamenlijk ongeveer 75% van de Nederlandse melkplas.

De coöperatie Friesland Foods heeft in 2007 6,9 miljard kg melk verwerkt, waarvan 5,3 miljard afkomstig is van leden in Nederland. Friesland Foods heeft over 2007 in mei 2008 een nabetaling uitgekeerd van 6,07% van het voorschotmelkgeld ofwel €1,85 per 100 kg standaardmelk. Daarnaast heeft de coöperatie het dividend op het zogenaamde aandelenpakket A uitgekeerd aan de ledenmelkveehouders naar rato van de waarde van de geleverde hoeveelheid melk. Deze dividenduitkering komt overeen met 1,07% van het voorschotmelkgeld ofwel €0,34 per 100 kg.

Friesland Foods stelt in mei de voorlopige melkprijs vast over het vorige kalenderjaar en doet dit op basis van de melkprijzontwikkeling van vijf indexondernemingen te weten Arla Foods, Campina, Humana Milchunion, Milcobel en tot 2007 Nordmilch. De definitieve melkprijs wordt vastgesteld in november. De melkprijs 2006 is door Friesland Foods achteraf gecorrigeerd, omdat uit het jaarverslag van Nordmilch is gebleken dat de door hun uitgekeerde melkprijs niet volledig is gebaseerd op het in de markt gerealiseerde resultaat, maar dat er ook uit het vermogen is uitgekeerd. Dit heeft geleid tot een verlaging van de melkprijs 2006 met €0,32 per 100 kg standaardmelk.

De nabetaling over 2007 is gecorrigeerd voor het tijdstip van uitbetaling (mei 2008). Inclusief dividend A én na aftrek van de correctie van de melkprijs 2006 is de berekende nabetaling over 2007 €1,86 per 100 kg standaardmelk (2006: €1,79).

De coöperatie Campina heeft in 2007 in totaal 4,8 miljard kg melk verwerkt, waarvan 3,5 miljard kg ledenmelk afkomstig van Nederlandse (2,8 miljard kg), Duitse en Belgische leden.

Campina heeft over 2007 een nabetaling uitgekeerd van €0,10 per kg vet en €0,30 per kg eiwit ofwel €1,44 per 100 kg standaardmelk. Gecorrigeerd voor het tijdstip van uitbetaling in mei 2008 en

geïnvesteed vermogen is de berekende nabetaaling over 2007 € 1,20 per 100 kg standaardmelk (2006: € 1,83).

Ledenmelkveehouders van Campina zijn verplicht één ledenbewijs aan te houden voor iedere 105 kg geleverde melk. Ieder jaar wordt de prijs voor ledenbewijzen voor nieuwe leden (met uitzondering van erfopvolgers) vastgesteld. In 2007/2008 moest € 10,50 worden betaald per ledenbewijs met een nominale waarde van € 4,54. De berekende correctie van de melkprijs voor geïnvesteed vermogen is gebaseerd op de nominale waarde en een lange termijn rentepercentage van 4,38% en komt overeen met minus € 0,19.

Friesland Foods en Campina hebben een fusieovereenkomst ondertekend. Indien de Europese Commissie hiermee instemt kan deze fusie daadwerkelijk gerealiseerd worden en wordt FrieslandCampina na Nestlé, Danone en Lactalis de grootste zuivelonderneming in de wereld (zie tabel 3).

FrieslandCampina wil een toonaangevende melkprijs in Noordwest-Europa uitbetalen. De melkprijs van FrieslandCampina zal opgebouwd worden uit een garantieprijs en een prestatietoeslag. De garantieprijs komt overeen met de gemiddelde melkprijzen in Noordwest-Europa. Deze prijs is onafhankelijk van het resultaat van de onderneming. Na afloop van het kalenderjaar wordt op basis van de financiële prestatie van de onderneming een prestatietoeslag uitgekeerd.

Duitsland (Humana Milchunion en Nordmilch)

Humana en Nordmilch verwerken gezamenlijk circa 20% van de Duitse melkaanvoer.

Humana Milchunion eG heeft evenals in 2006 met de melkgeldafrekeningen van november en december 2007 een nabetaaling gedaan van € 0,65 per 100 kg geleverde hoeveelheid melk. In de melkprijsvergelijking is deze tussentijdse betaling van € 0,65 per 100 kg met terugwerkende kracht verwerkt in de maandelijkse melkprijzen van 2007 en dus niet in de berekende nabetaaling. Humana Milchunion eG is een coöperatie met in 2006 een melkaanvoer van 1,4 miljard kg, waarvan 1,1 miljard door leden.

De coöperatie Nordmilch eG verwerkt jaarlijks zo'n 4 miljard kg melk, waarvan 3 miljard door ledenmelkveehouders. In 2007 heeft Nordmilch enkele premiereregelingen ingevoerd voor trouwe en groeiende leden. Ledenmelkveehouders, die een leveringscontract afsluiten voor vijf jaar ontvangen een loyaliteitsbonus van € 0,50 per 100 kg. Melkveehouders, die in de periode oktober 2007 t/m maart 2008 5% meer leveren dan in dezelfde periode vorig jaar ontvangen € 5 per 100 kg extra. In oktober en november heeft Nordmilch als gevolg van deze premie gemiddeld zo'n € 0,40 extra per 100 kg melk uitgekeerd. Tot slot geldt een kapitaalpremie als vergoeding voor het geïnvesteede vermogen door de leden (ledenkapitaal). In de melkprijsvergelijking is geen rekening gehouden met deze premies.

De ledenleveranciers van Nordmilch en Humana Milchunion zijn verplicht om aandelen in hun onderneming aan te schaffen van respectievelijk € 4,00 en € 5,11 per 100 kg geleverde melk. De melkveehouders van Nordmilch en Humana Milchunion ontvangen geen vergoeding voor het ingebrachte kapitaal. Om die reden is de melkprijs wel gecorrigeerd voor renteverlies met respectievelijk minus € 0,17 en minus € 0,22 per 100 kg. Dit is gedaan in de vorm van een negatieve nabetaaling.

Frankrijk (Lactalis, Bongrain, Danone en Sodiaal)

Behalve Sodiaal (coöperatie) zijn de Franse ondernemingen privaat. Lactalis is de grootste en verwerkt jaarlijks 4,8 miljard kg melk afkomstig van Franse melkveehouders. Dit is zo'n 20% van de Franse melk.

In Frankrijk zijn de melkprijzen het afgelopen jaar relatief minder gestegen dan gemiddeld in de andere landen. Dit hangt samen met de gehanteerde melkprijssystematiek.

In Frankrijk worden op landelijk niveau door vertegenwoordigers van de zuivelindustrie en melkveehouders per kwartaal aanbevelingen gedaan over de ontwikkeling van de hoogte van de melkprijs (zie tabel 4). Deze aanbevelingen worden gebaseerd op de ontwikkeling van de

opbrengstprijzen van zuivel, winkelprijzen en de melkprijzen in Duitsland. De basis voor de aanbevelingen zijn dus prijzen in het verleden. Dit lijkt te verklaren waarom in Frankrijk de melkprijzen pas in het eerste kwartaal van 2008 het meest zijn gestegen en niet zoals in andere landen in het laatste kwartaal van 2007. Overigens heeft de Franse mededingingsautoriteit recent bezwaar gemaakt tegen deze aanbevelingen, waardoor deze systematiek ter discussie is komen te staan.

Tabel 4 Franse nationale aanbevelingen over de ontwikkeling van de melkprijzen vanaf 2007
In euro per 1.000 liter per kwartaal

	Q 1 2007	Q 2 2007	Q 3 2007	Q 4 2007	2007	Q 1 2008	Q 2 2008
Wijziging basismeltprijs	+ 3,71	+ 1,30	+ 13,23	+ 58,00	+ 19,00	+ 103,7	+ 63,8

De aanbevelingen hebben betrekking op de ontwikkeling van de basismeltprijs. Deze geldt voor melk met 38,0 gram vet en 32,0 gram puur eiwit per liter. Afhankelijk van het productenpakket kunnen de zuivelondernemingen binnen de afspraken een extra korting toepassen. Deze extra korting is vanaf juli 2007 nihil. Bongrain en Danone hebben in 2007 de vet- en eiwitprijzen iets verlaagd overeenkomend met een verlaging van € 0,06 respectievelijk € 0,08 per 100 kg standaardmelk. Lactalis waardeert vanaf april 2007 het eiwit meer en vet minder. Voor het standaardbedrijf met 4,2% vet en 3,4% eiwit komt dit overeen met een verlaging van de melkprijs met € 0,17 per 100 kg.

Denemarken (Arla Foods)

Arla Foods is een Deens/Zweedse coöperatie, met een totale melkaanvoer van 8,4 miljard kg in 2007, waarvan 5,9 miljard kg door leden. Omdat de uitbetaalde melkprijzen voor Deense en Zweedse leden hetzelfde zijn, worden in de melkprijsvergelijking niet langer verschillende melkprijzen berekend. De geringe verschillen in berekende melkprijzen waren een gevolg van koersveranderingen van met name de Zweedse Kroon. Vanaf 2007 worden de melkprijzen van Arla berekend op basis van Deense melkgeldafrekeningen. Arla verwerkt bijna 90% van de Deense melk.

Over 2007 heeft Arla Foods een nabetaling uitgekeerd van 6% over de zogenaamde basiswaarde plus kwaliteitstoelage (2006: 4,5%).

De basiswaarde komt overeen met de vet- en eiwitwaarde (192,02 DKK per 100 kg melk met 4,2% vet en 3,4% eiwit) verminderd met de kosten per kg (12,00 DKK per 100 kg). Arla Foods hanteert kwaliteitstoelagen als percentage van de basiswaarde. Voor melk met een kiem- en celgetal van 24.999 respectievelijk 249.999 per ml en minder dan 400 sporen geldt een toeslag van 3%. Op basis hiervan is de nabetaling 11,13 DKK per 100 kg standaardmelk.

Een deel van deze nabetaling (3,00 DKK per 100 kg) wordt niet contant aan de leden melkveehouders uitgekeerd, maar omgezet in ledencertificaten. Omdat op deze certificaten geen rente wordt uitbetaald wordt hiervoor de nabetaling gecorrigeerd met minus 0,13 DKK (= 4,38% van 3,00). Daarnaast wordt de definitieve melkprijs ook gecorrigeerd voor het tijdstip (maart 2008) waarop de nabetaling over 2007 is uitgekeerd (minus 0,34 DKK). Na correcties voor het tijdstip van uitbetaling en geen rentevergoeding op ledencertificaten is de berekende nabetaling over 2007 10,66 DKK per 100 kg ofwel € 1,42 per 100 kg standaardmelk (2006: € 1,07).

Verenigd Koninkrijk (Dairy Crest en First Milk)

First Milk en Dairy Crest verwerken/verkopen gezamenlijk zo'n 40% van de melkaanvoer in het Verenigd Koninkrijk.

Vanaf 2007 zijn de melkprijzen van Dairy Crest opgenomen in de melkprijsvergelijking in plaats van Arla UK. De aan Arla UK geleverde melk wordt bijna volledig afgezet als consumptiemelk. Hierdoor worden hogere vet- en vooral eiwitgehalten in de standaardmelk niet volledig beloond. Het contract tussen Dairy Crest en melkveehouders, die melk leveren voor Davidstow kaas is meer representatief en past beter bij de gekozen definitie van standaardmelk.

Dairy Crest Group plc is een private onderneming, die met een verwerkte hoeveelheid van in totaal 2,4 miljard kg melk de grootste zuivelonderneming is in de VK. Dairy Crest hanteert verschillende contracten met melkveehouders, afhankelijk van de bestemming van de melk (kaas, consumptiemelk

etc). Zo'n 70% van de verwerkte melk is rechtstreeks afkomstig van bijna 1.600 melkveehouders. 500 hiervan leveren hun melk aan de Davidstow kaasfabriek. Dairy Crest Direct onderhandelt namens alle melkveehouders met Dairy Crest over de hoogte van de melkprijs en de uitbetalingssystematiek. De berekende melkprijs is gebaseerd op de afspraken met Dairy Crest Direct. De melkprijs van het Davidstow contract is gebaseerd op een basisprijs voor melk met 4,01% vet en 3,31% eiwit plus een toeslag per % extra vet en extra eiwit. Voor melk met een kiem- en celgetal hoger dan 50.000 respectievelijk 200.000 per ml geldt een korting. Deze korting is voor standaardmelk met een celgetal van 249.999 per ml 0,2 pence per liter. Naast deze korting ontvangen de melkveehouders diverse toeslagen o.a. voor de geleverde hoeveelheid melk. Ook gelden er zomerheffingen en wintertoeslagen.

First Milk is een coöperatie, die zich grotendeels richt op de verkoop van de door haar leden aangeleverde melk aan de verwerkende industrie. Daarnaast heeft First Milk enkele fabrieken waarin kaas en ingrediënten worden geproduceerd. In februari 2008 hebben First Milk en Milk Link, de twee grootste zuivelcoöperaties van het Verenigd Koninkrijk, besloten de fusiebesprekingen tussen beide ondernemingen te beëindigen. Door First Milk zijn over 2007 geen nabetalingen gedaan.

Nieuw-Zeeland (Fonterra)

De Nieuw-Zeelandse zuivelcoöperatie Fonterra Co-operative Group Ltd heeft in het seizoen 2006/07 14,3 miljard liter melk verwerkt van 10.921 melkveehouders. Het melkprijsseizoen in Nieuw-Zeeland loopt van juni t/m mei.

Fonterra heeft over 2006/07 een definitieve melkprijs betaald van 4,46 NZ\$ per kg milk solids (= vet + eiwit). Voor het seizoen 2007/2008 wordt een recordmelkprijs verwacht van 7,90 NZ\$ per kg ms ofwel €33,88 per 100 kg standaardmelk.

Voor 100 kg standaardmelk met 7,6 kg ms (4,2 kg vet + 3,4 kg eiwit) is over het kalenderjaar 2007 een melkprijs gemiddelde berekend van €26,25 per 100 kg. Hoewel ledenleveranciers verplicht zijn te investeren in Fonterra is hiervoor niet gecorrigeerd.

Aan het begin van het melkprijsseizoen geeft Fonterra een prognose van de melkprijs voor dat seizoen. Het seizoen 2008/09 begint met een melkprijsprognose van NZ\$ 7,00 per kg ms. Deze prognose wordt gedurende het seizoen steeds geactualiseerd afhankelijk van de ontwikkelingen op de markt. De berekende melkprijzen zijn gebaseerd op perspublicaties van Fonterra met betrekking tot de verwachte en/of definitieve melkprijs.

Verenigde Staten

In een groot deel van de Verenigde Staten is de uitbetaling van een minimum melkprijs aan de melkveehouders gereguleerd via de zogenaamde regionale marktordeningen. De minimumprijzen gelden voor verschillende klassen afhankelijk van de bestemming van de melk. De klasse III prijs geldt voor melk die wordt verwerkt in onder andere kaas en kan worden gezien als een soort basisprijs. Iedere maand publiceert het Amerikaanse Ministerie van Landbouw (USDA) deze klasse III prijs, alsmede de waarde van de verschillende componenten. Op basis van deze aankondiging wordt in de melkprijsvergelijking een prijs berekend voor standaardmelk.

Deze berekende melkprijs geeft een goede indicatie van de ontwikkeling en hoogte van de melkprijzen in de Verenigde Staten, omdat de werkelijk uitbetaalde melkprijzen ook gebaseerd zijn op deze door de USDA aangekondigde componentprijzen. De werkelijke uitbetaalde melkprijzen wijken af als gevolg van de toeslagen en kortingen door de diverse zuivelondernemingen en uiteraard wordt niet alle melk verwerkt tot kaas.

Een globale vergelijking van de klasse III prijzen met de ook door de USDA gepubliceerde werkelijke melkprijzen, de zogenaamde "mailbox" prijzen, laat zien dat de gemiddelde uitbetaalde Amerikaanse melkprijs iets hoger is dan de klasse III prijs.

Bijlage 1 Doel en gehanteerde methode

Doel

Het doel van de melkprijsvergelijking is om de markt voor boerderijmelk meer doorzichtig te maken voor melkveehouders. Dit gebeurt door de uitbetaalde melkprijzen van grote en regionaal verspreide Europese zuivelondernemingen met elkaar te vergelijken.

Methode

Op basis van de door de verschillende zuivelondernemingen gehanteerde uitbetalingssystemen en -bedragen, wordt per zuivelonderneming een vergelijkbare melkprijs berekend voor boerderijmelk met een bepaalde standaardsamenstelling en -kwaliteit, alsmede voor een standaard jaarlijks geleverde hoeveelheid melk.

Voor het verkrijgen van de informatie over de uitbetalingssystemen en -bedragen is gebruik gemaakt van afschriften van melkgeldafrekeningen (één per zuivelonderneming). Deze afschriften plus aanvullende informatie zijn afkomstig van melkveehouders en worden verzameld door de EDF.

Bij de gekozen methode wordt berekend welke prijs een melkveehouder zou ontvangen, wanneer de melk (met een bepaalde samenstelling, kwaliteit en hoeveelheid) geleverd zou zijn aan een andere zuivelonderneming. In dit rapport wordt uitgegaan van standaardmelk met 4,2% vet, 3,4% eiwit, een kiemgetal van 24.999 per ml, celgetal 249.999 per ml en een jaarleverantie van 500.000 kg. De prijzen zijn exclusief BTW, af boerderij en inclusief nabetaling.

De gemiddelde melkprijs per kalenderjaar is het gewogen gemiddelde van de maandelijks berekende melkprijzen plus eventuele nabetaling na afloop van het kalenderjaar. De weging van de maandelijks melkprijzen is gebaseerd op de nationale melkaanvoer per maand.

De nabetaling wordt gecorrigeerd voor het tijdstip van uitbetaling en voor het door de leden in de onderneming geïnvesteerde vermogen. De correctie voor het tijdstip van uitbetaling is het berekende renteverlies over het aantal dagen tussen de datum waarop de nabetaling wordt overgemaakt en halverwege de periode van levering (1 juli 2007). Als rentepercentage is een korte termijn rente van 4,28% genomen. Dit is het gemiddelde in 2007 van de 3-maands EURIBOR rente (Bron: ECB Monthly Bulletin, April 2008).

Indien geen vergoeding wordt ontvangen over het door de leden in de onderneming geïnvesteerde vermogen, wordt de melkprijs gecorrigeerd met een berekend renteverlies, waarbij het gehanteerde rentepercentage is op de rente op 10-jarige staatsobligaties in 2007, namelijk 4,38% (Bron: ECB Monthly Bulletin, April 2008).

Voor niet-euro landen worden de maandelijks melkprijzen omgerekend naar euro's/100 kg op basis van de gemiddelde koers in de desbetreffende maand.

Bijlage 2 Overige informatie

Tabel 5 Berekende melkprijzen 1999 t/m 2007
In euro per 100 kg standaardmelk

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Gemiddelde 1999-2007
Hameenlinnan O.	33,94	34,27	35,62	36,20	36,03	36,07	34,95	36,03	37,61	35,63
Arla Foods Dk	31,80	32,27	33,05	33,08	32,09	30,13	29,39	28,80	31,70	31,37
Danone	31,05	31,82	33,00	32,00	31,57	30,66	30,07	29,51	31,82	31,28
Friesland Foods	30,64	31,94	34,03	32,10	30,80	30,03	29,25	28,73	33,61	31,24
Campina	30,90	30,94	33,39	33,00	30,76	29,96	29,52	28,56	33,16	31,13
Lactalis	31,02	31,75	33,08	31,87	31,61	30,70	29,77	28,70	30,48	31,00
Bongrain	30,95	31,71	32,90	31,79	31,38	30,46	29,72	28,81	30,68	30,93
Milcobel	28,82	32,05	32,91	30,29	30,30	30,73	29,18	28,33	35,37	30,89
Sodiaal	30,55	32,07	33,19	31,71	31,12	29,97	29,11	27,86	29,91	30,61
Humana	29,49	30,76	33,42	31,35	29,87	29,08	27,99	27,76	33,54	30,36
Glanbia	30,32	30,89	31,77	29,40	28,89	28,88	28,34	27,70	34,13	30,04
Nordmilch	29,00	30,19	33,09	28,99	27,67	27,98	27,61	27,15	32,15	29,31
Kerry Agribusiness	28,74	29,44	30,49	28,58	28,11	27,75	27,15	26,14	32,70	28,79
Dairy Crest 1)	28,13	27,13	30,66	28,22	26,48	27,53	27,32	27,97	29,70	28,13
First Milk	25,93	25,95	29,39	25,80	24,77	25,52	25,39	24,40	27,34	26,05
Gemiddeld	30,09	30,88	32,67	30,96	30,10	29,70	28,98	28,43	32,26	30,45
Fonterra	13,74	16,75	18,45	15,96	15,74	18,19	18,49	17,28	26,25	17,87
USA	29,00	26,61	36,89	27,72	25,04	31,33	28,16	23,47	32,12	28,93

1) vanaf jan 06, daarvoor Arla UK

Tabel 6 Gemiddelde koersen in euro

	2007	2006	2007/2006
Britse Pond	1,463291	1,467876	-0,31%
Deense Kroon	0,134216	0,134051	0,12%
US Dollar	0,731183	0,797258	-8,29%
NZ Dollar	0,537662	0,517803	3,84%

Tabel 7 Opbouw definitieve melkprijzen 2006 en 2007
In euro per 100 kg standaardmelk

	2007			2006		
	voorschot	nabetaling	definitief	voorschot	nabetaling	definitief
Hameenlinnan O.	33,73	3,88	37,61	32,63	3,40	36,03
Milcobel	35,00	0,37	35,37	28,14	0,19	28,33
Glanbia	34,13		34,13	26,94	0,76	27,70
Friesland Foods	31,75	1,86	33,61	26,94	1,79	28,73
Humana	33,76	-0,22	33,54	27,96	-0,20	27,76
Campina	31,96	1,20	33,16	26,69	1,87	28,56
Kerry Agribusiness	32,70		32,70	26,14		26,14
Nordmilch	32,32	-0,17	32,15	27,30	-0,15	27,15
Danone	31,82		31,82	29,51		29,51
Arla Foods DK	30,29	1,41	31,70	27,73	1,07	28,81
Bongrain	30,68		30,68	28,81		28,81
Lactalis	30,48		30,48	28,70		28,70
Sodiaal	29,91		29,91	27,86		27,86
Dairy Crest	29,70		29,70	27,97		27,97
First Milk	27,34		27,34	24,40		24,40
Gemiddeld	31,70	0,56	32,26	27,85	0,58	28,43